

บทที่ 3

พจนานุกรม

3.1 สถาปัตยกรรมศาสตร์โดยทั่วไปของ เขตราชบุรีบูรณะ

เขตราชบุรีบูรณะ เป็นหนึ่งในจำนวน 11 เขตที่อยู่ในเขตการปกครองของจังหวัดธนบุรี เดิม ครั้งหนึ่งได้โอนไปอยู่ในเขตการปกครองของจังหวัดพระประแดง (สมัยนั้นเรียกว่านครเขื่อนขันธ์) ครั้นต่อมาจังหวัดพระประแดงถูกยุบเป็นอำเภอและไปขึ้นอยู่กับจังหวัดสมุทรปราการ เขตราชบุรีบูรณะ จึงได้กลับมาขึ้นกับจังหวัดธนบุรีตามเดิมอีกครั้งหนึ่ง และในปัจจุบันได้มาขึ้นกับ กรุงเทพมหานคร

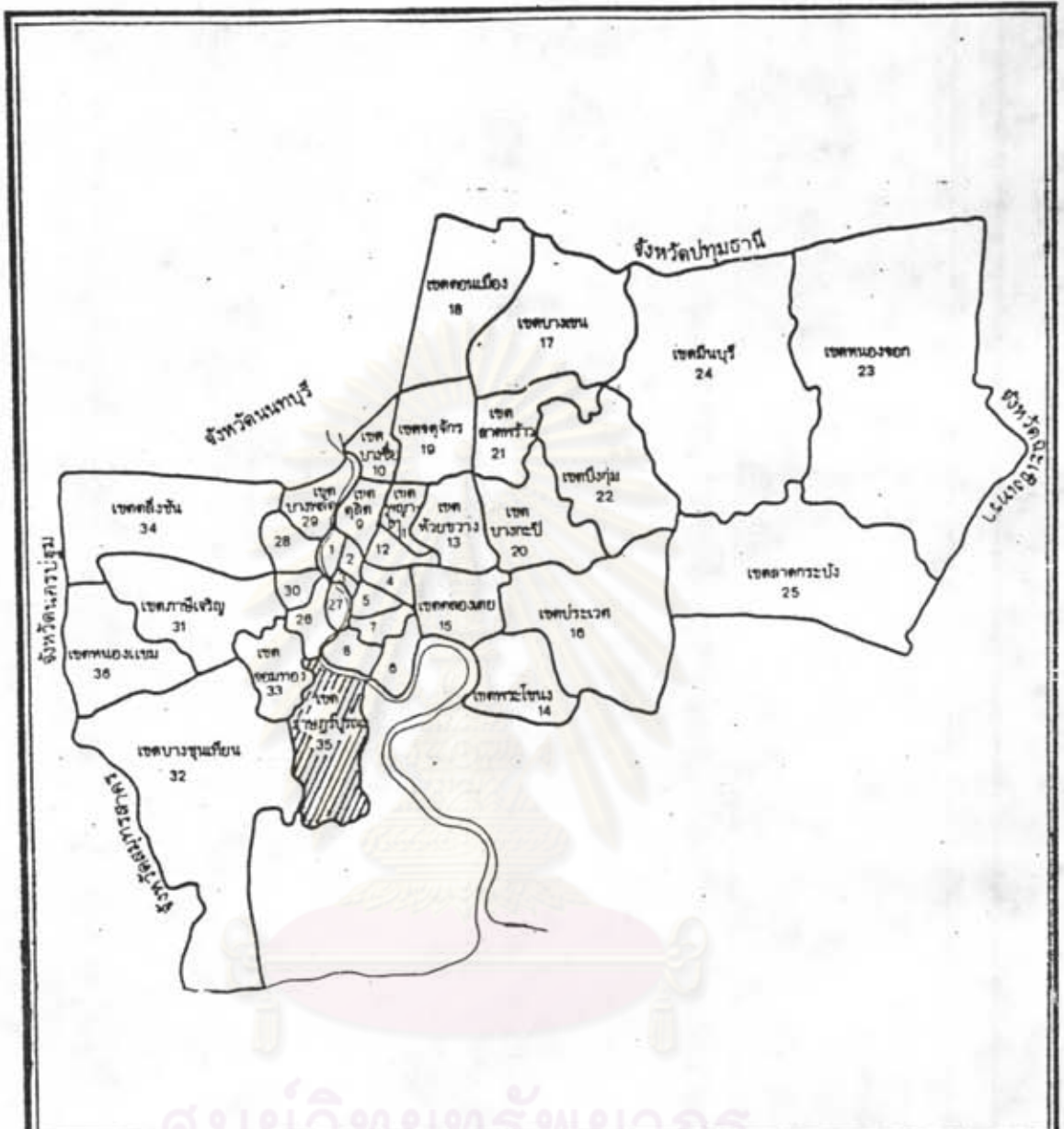
หากพิจารณาตามหลักภูมิศาสตร์แล้วจะเห็นว่า เขตราชบุรีบูรณะ เดิมคงเป็นชายทะเล แถวป้อมพระจุลจอมเกล้าเอง แต่ต่อมาแผ่นดินบริเวณนี้ได้ทับถมและสูงขึ้นเรื่อย ๆ จนพื้นที่เป็นแผ่นดินมีต้นไม้ออกงามเกิดขึ้นเป็นป่าคงอยู่ทั่วไป ราษฎรที่อยู่อาศัยคงจะช่วยกันหักล้างถางพง ทำมาหากินเป็นลำดับมา ครั้นมาถึงสมัยของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงสร้างเมืองหลวงขึ้นใหม่ที่ธนบุรี ราษฎรทั้งหลายที่เคยกระจ่ายกันอยู่ในอำเภอราชบุรีบูรณะ จึงช่วยกันปฏิสังขรณ์เมืองให้สมบูรณ์ขึ้นเพื่อจะได้เป็นกำแพงป้องกันหรือเท่ากับเป็นด่านแรกของเมืองหลวงธนบุรี (สำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ 2531: 2)

3.2 สถานที่ตั้งและสถาปัตยกรรมศาสตร์

เขตราชบุรีบูรณะจัดเป็นเขตชั้นกลางเขตหนึ่งของฝั่งธนบุรีในกรุงเทพมหานคร ตามการแบ่งพื้นที่ เป็นเขตชั้นใน ชั้นกลาง และชั้นนอก ของกรุงเทพมหานคร สำนักงานปลัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้ใช้ความหนาแน่นของประชากรเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา

เขตชั้นในมีทั้งสิ้น 13 เขต ได้แก่ เขตพระนคร สัมพันธวงศ์ ป้อมปราบฯ บางรัก ปทุมวัน พญาไท ราชเทวี ดุสิต บางซื่อ ห้วยขวาง คลองสาน ธนบุรีและบางกอกใหญ่

เขตชั้นกลางมีทั้งสิ้น 16 เขต ได้แก่ เขตยานนาวา สาทร บางคอแหลม บางเขน ดอนเมือง จตุจักร บางกะปิ บึงกุ่ม ลาดพร้าว พระโขนง คลองเตย ประเวศ บางกอกน้อย บางพลัด ภาษีเจริญ และราชบุรีบูรณะ

เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการขยายตัวของอุตสาหกรรมในเขตราชบุรีบูรณะ

1. พระนคร	12. ราชเทวี
2. ป้อมปราบศัตรูพ่าย	26. ธนบุรี
3. เข็มกันขวาง	27. คลองสาน
4. น้ท่วม่วน	28. บางกอกน้อย
5. บางรัก	30. บางกอกใหญ่
6. ยานนาวา	
7. สาทร	
8. บางกอกหลวง	

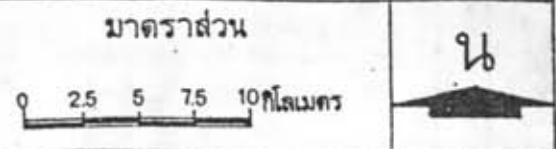
1 แผนที่กรุงเทพมหานคร

อาจารย์ที่ปรึกษา รศ.ดร. นิตร์ชัย พงศ์ประมุข

นิสิต นางสาวจันทนา ฐรูป

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา: กองผังเมือง สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร

เขตรายนอกมีทั้งสิ้น 7 เขต ได้แก่ เขตหนองจอก มีนบุรี ลาดกระบัง คลิ่งชัน
หนองแขม บางขุนเทียน และจอมทอง

เขตราชบุรีมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

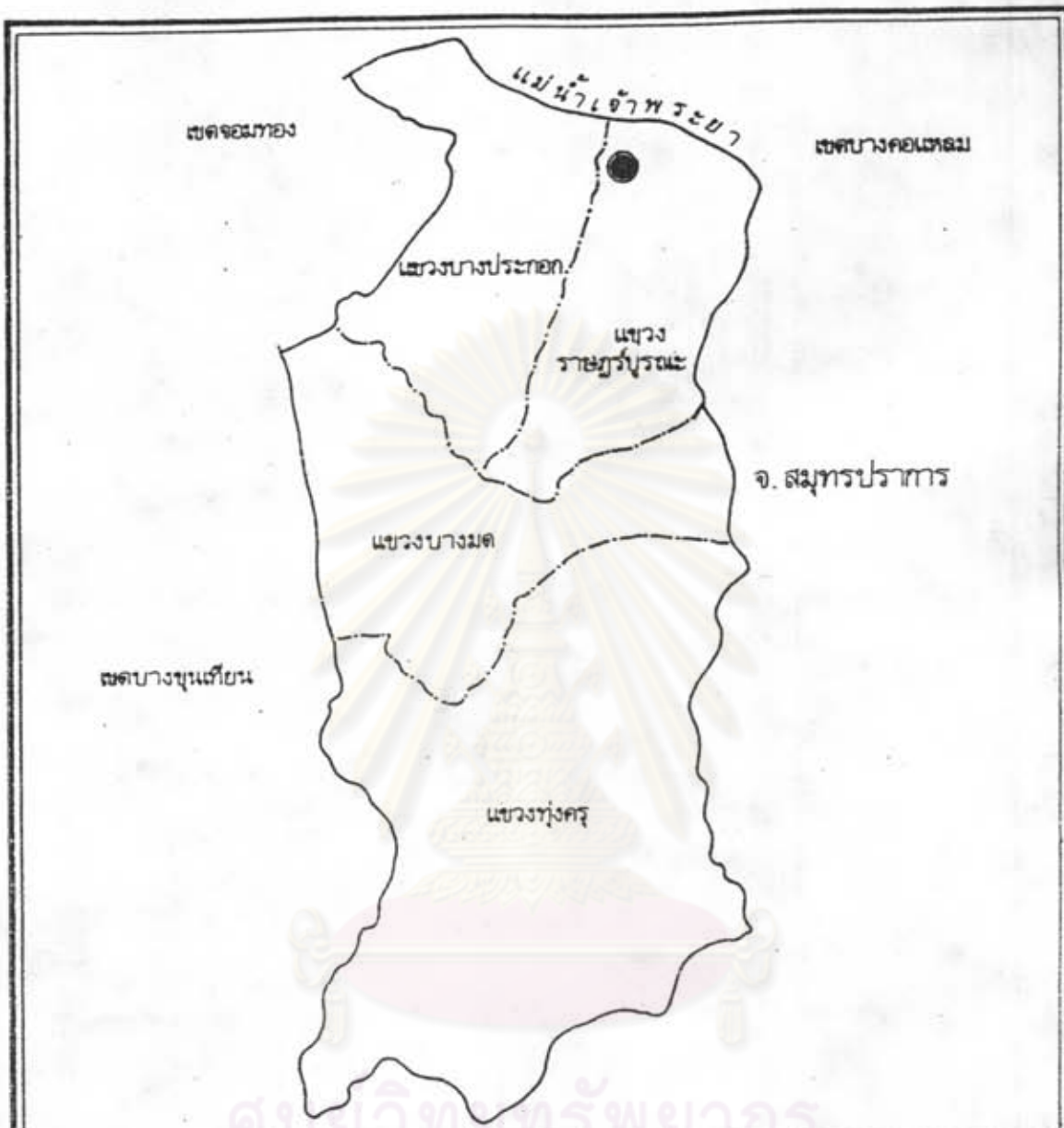
- ทิศเหนือ - ติดต่อกับแม่น้ำเจ้าพระยา เขตบางคอแหลม และเขตธนบุรี
- ทิศใต้ - ติดต่อกับอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ
- ทิศตะวันออก - ติดต่อกับอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
- ทิศตะวันตก - ติดต่อกับเขตจอมทองและเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

ลักษณะพื้นที่ของเขตราชบุรีเป็นพื้นที่ราบลุ่มดินตะกอนน้ำพัดมาทับถม เช่นเดียวกับ
เขตอื่น ๆ ของกรุงเทพมหานคร เป็นดินที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูก เช่น ปลูกส้มและมะพร้าว
เป็นต้น มีลำคลองที่สามารถติดต่อถึงกันหลายสายและใช้เป็นเส้นทางคมนาคมขนส่งที่สำคัญ
เนื่องจากพื้นที่เขตราชบุรีอยู่ติดกับแม่น้ำเจ้าพระยาและใกล้ทะเล จึงทำให้ได้รับทั้งลม
ทะเลและความชุ่มชื้นจากแม่น้ำเจ้าพระยา ดังนั้น ในฤดูร้อนอากาศจึงไม่ร้อนอบอ้าวและสำหรับ
ฤดูฝน ฝนจะตกชุก สภาพพื้นที่และภูมิอากาศดังกล่าวเหมาะสมสำหรับการประกอบอาชีพเกษตร-
กรรมมาก แต่ในปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าได้เข้ามาสู่ท้องถิ่นมากขึ้น บางส่วนได้เปลี่ยนแปลง
เป็นที่อยู่อาศัยและบางส่วนก็กลายเป็นย่านโรงงานอุตสาหกรรม

3.3 เขตการปกครองและจำนวนประชากร

เขตราชบุรีมีพื้นที่ 42.874 ตารางกิโลเมตร แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 4
แขวง จำนวน 33 หมู่บ้าน ดังนี้คือ

1. แขวงบางปะกอก มีพื้นที่ 8.986 ตารางกิโลเมตร แบ่งเป็น 13 หมู่บ้าน ได้แก่
วัดบางปะกอก สามท่า ขายจำปี ไทรน้อย ศรีสุราษฎร์ กรรมนิมิต ปากคลองบางปะแก้ว คลอง
ลัดบางปะกอก บางปะกอก วัดราชบุรีบูรณะ คลองชฎา คลองดาวดำ และตรอกวัดนาคินมิตร
2. แขวงราชบุรีบูรณะ มีพื้นที่ 7.052 ตารางกิโลเมตร แบ่งเป็น 9 หมู่บ้าน ได้แก่
บางแจรงร้อนนอก บางบน คลองลัดขายจำปี บางแจรงร้อนใน 1,2,3 คลองเพลง วัดสารอด
และโรงพักเก่า
3. แขวงบางมด มีพื้นที่ 9.147 ตารางกิโลเมตร แบ่งเป็น 5 หมู่บ้าน ได้แก่
ทุ่งนาหลวง ส่วนธนบุรีรมย์ บางมด ปลายคลอง แจรงร้อน และบางมด
4. แขวงทุ่งครุ มีพื้นที่ 17.689 ตารางกิโลเมตร แบ่งเป็น 6 หมู่บ้าน ได้แก่
ทุ่งครุ 1,2 รางตรง บ้านทุ่งครุ วัดทุ่งครุ และคลองรางใหญ่

เรื่อง	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการขยายตัวของอุตสาหกรรมในเขตราชภัฏวชิร		
สัญลักษณ์แผนที่ ● ที่ตั้งสำนักงานเขต	2	แสดงเขตการปกครอง	
	อาจารย์ที่ปรึกษา รศ.ดร. นิตริชัย พงศ์ประจวบ		
	นิสิต นางสาวจันทนา ทรัพย์		
	บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		
ที่มา: เขตราชภัฏวชิร กรุงเทพฯ ๗		0 5 1 2 3 กม. 1 : 80,000	๒

ประชากรส่วนใหญ่ในท้องถิ่นแขวงบางปะกอกและแขวงราชบุรีรัมย์ เป็นคนไทย จะมีคนจีนอยู่บ้างในแขวงบางปะกอก คือ หมู่ 8, 11, 12 และ 13 ส่วนแขวงบางมดและแขวงทุ่งครุ ส่วนใหญ่เป็นคนไทยอิสลามประมาณร้อยละ 70 (เอกสารบรรยายสรุปของเขตราชบุรีรัมย์ 2533: 4) ซึ่งมีประชากรรวมในแต่ละแขวงดังนี้

ตารางที่ 1 ประชากรรวมในแต่ละแขวงของเขตราชบุรีรัมย์

แขวง	จำนวนหมู่บ้าน	จำนวนประชากร			จำนวนหลังคาเรือน
		ชาย	หญิง	รวม	
บางปะกอก	13	29,193	28,443	57,636	14,954
ราชบุรีรัมย์	9	21,443	18,152	39,595	10,046
บางมด	5	10,857	11,687	22,544	8,777
ทุ่งครุ	6	9,747	10,654	20,401	4,703
รวม	33	71,240	68,936	140,176	38,480

ที่มา : สถิติทะเบียน เขตราชบุรีรัมย์

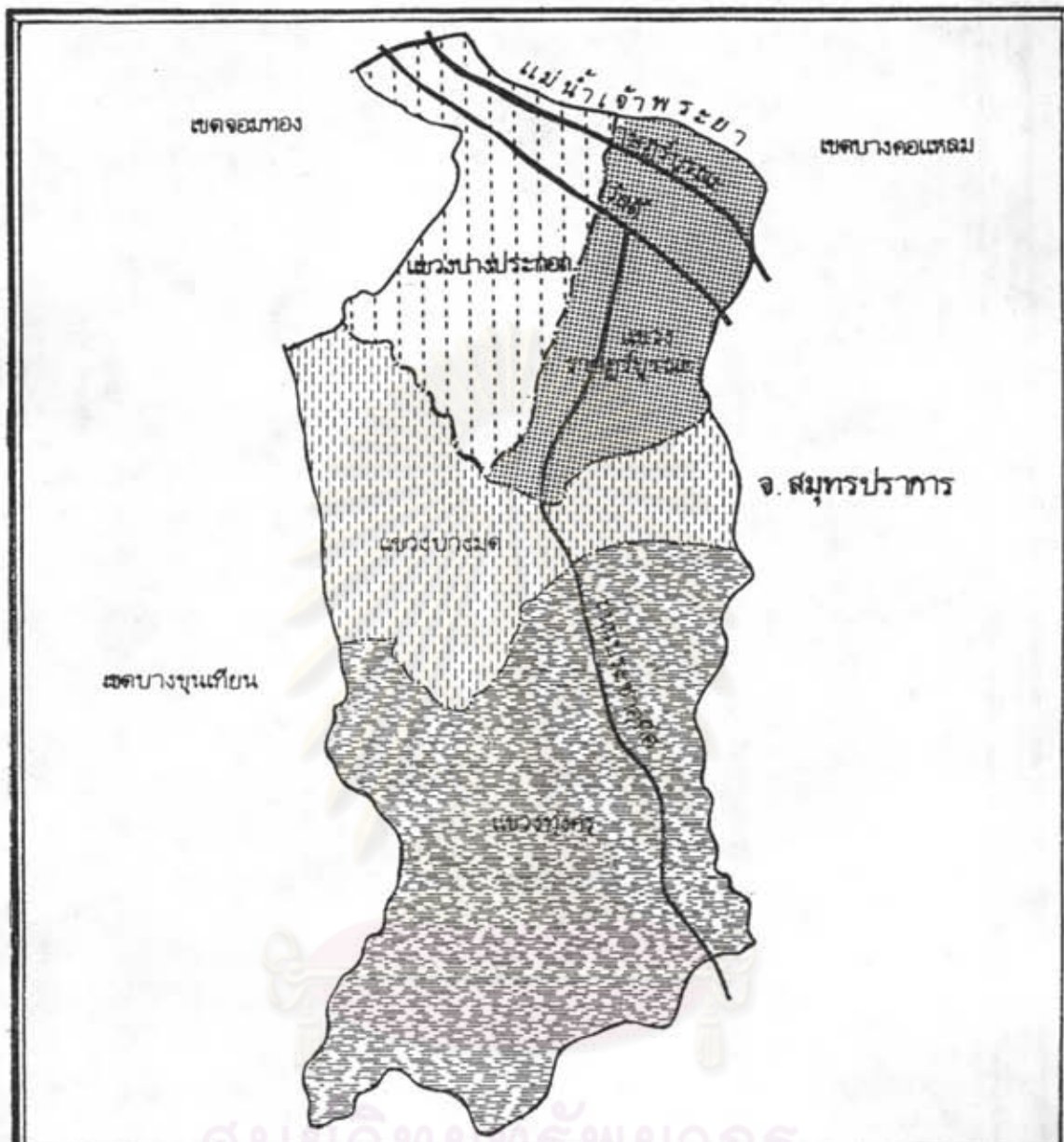
3.4 การกระจุกตัวของประชากรในลักษณะศูนย์กลางชุมชน

ปัจจุบันบริเวณศูนย์กลางชุมชนซึ่งเป็นย่านการค้าและมีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น ได้แก่ บริเวณถนนเสี้ยวสี่ด้ายโดยเฉพาะในบริเวณต้น ๆ ก่อนถึงทางแยกถนนชนบุรี-ปากท่อในแขวงบางปะกอก บริเวณถนนราชบุรีรัมย์และบริเวณถนนประชาอุทิศในแขวงราชบุรีรัมย์ ซึ่งเมื่อพิจารณาโดยรวม ๆ แล้วจะเห็นว่าชุมชนจะอยู่หนาแน่นทางตอนเหนือ คือ ตั้งแต่บริเวณถนนเสี้ยวสี่ด้ายขึ้นไปจนจรดแม่น้ำเจ้าพระยาในแขวงบางปะกอก และแขวงราชบุรีรัมย์ รวมถึงบริเวณสองฝั่งถนนประชาอุทิศในแขวงราชบุรีรัมย์ด้วย (ภัทรียา จิตเอื้ออารีย์ 2529: 31)

ตารางที่ 2 จำนวนและความหนาแน่นของประชากรรายแขวงในเขตราชบุรีรัมย์ ปี พ.ศ. 2530

แขวง	จำนวนคน	ร้อยละ	พื้นที่ (กม.)	ความหนาแน่น (คน/กม.)
บางปะกอก	57,636	41.12	8.986	6413.98
ราชบุรีรัมย์	39,595	28.25	7.052	5614.72
บางมด	22,544	16.08	9.147	2464.63
ทุ่งครุ	20,401	14.55	17.689	1153.32
รวม	140,176	100.00	42.874	3269.49

ที่มา : สถิติทะเบียน เขตราชบุรีรัมย์

เรือ๓ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการขยายตัวของอุตสาหกรรมในเขตราชบุรีบูรณะ

สัญลักษณ์แผนที่

	บางปะกอก = 6,414 คน/กม. ²
	ราชบุรีบูรณะ = 5,615 คน/กม. ²
	บางมด = 2,465 คน/กม. ²
	ทุ่งครุ = 1,153 คน/กม. ²

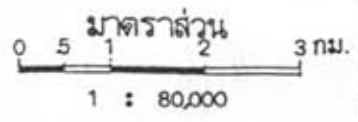
3

แสดงความหนาแน่นของประชากรรายแขวง

อาจารย์ที่ปรึกษา รศ.ดร. นิตร์ชัย พงศ์ประยูร

นิสิต นางสาวจันทนา ทรัพย์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา. สถิติทะเบียน เขตราชบุรีบูรณะ

3.5 รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน

รูปแบบการตั้งถิ่นฐานของประชากรในเขตราชภูวบูรณ์จะตั้งเรียงรายไปตามความยาวของลำคลองทั้งสองฝั่ง เพราะเป็นเส้นทางคมนาคมขนส่งที่สำคัญ รวมทั้งการชลประทาน ตลอดจนใช้ในชีวิตประจำวัน ดังนั้น หมู่บ้านในอดีตจึงเป็นรูปแบบการรวมตัวเป็นกลุ่ม (CLUSTER) ของประชากรตามลำคลอง และบริเวณศูนย์กลางของชุมชนมักเป็นบริเวณที่เป็นจุดตัดกันของลำคลอง คลองสำคัญในบริเวณที่มีประชากรหนาแน่น ได้แก่ คลองบางปะแก้ว คลองบางปะกอก คลองราชภูวบูรณ์ และคลองแจรงร้อน เป็นต้น

ระยะหลังต่อมา ถนนเข้ามามีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของประชากรในเขตราชภูวบูรณ์ ถนนสายสำคัญในเขตนี้ ได้แก่ ถนนสุขสวัสดิ์ เป็นถนนสายสำคัญที่ผ่านแหล่งชุมชนหนาแน่นของแขวงบางปะกอกและแขวงราชภูวบูรณ์ ทำให้เกิดตึกแถวอาคารพาณิชย์ตลอดจนโรงงานต่าง ๆ ตามแนวถนนทั้งสองฝั่ง ส่วนถนนราชภูวบูรณ์ซึ่งเป็น ถนนเลียบแม่น้ำเจ้าพระยา ผ่านแหล่งชุมชนหนาแน่นของแขวงบางปะกอกและแขวงราชภูวบูรณ์ เช่นกัน ทำให้มีการใช้ประโยชน์จากที่ดินเหมือนกับถนนสุขสวัสดิ์ และต่อมาเมื่อมีการตัดถนนแยกจากถนนสุขสวัสดิ์เพื่อบริการแก่ประชากรในแขวงทุ่งครุและแขวงบางมดซึ่งอยู่ห่างไกลทางใต้ของเขต คือ ถนนประชาอุทิศ ทำให้มีการตั้งถิ่นฐานตามแนวสองฝั่งถนนอีกเช่นกัน

3.6 ลักษณะอาชีพของประชากร

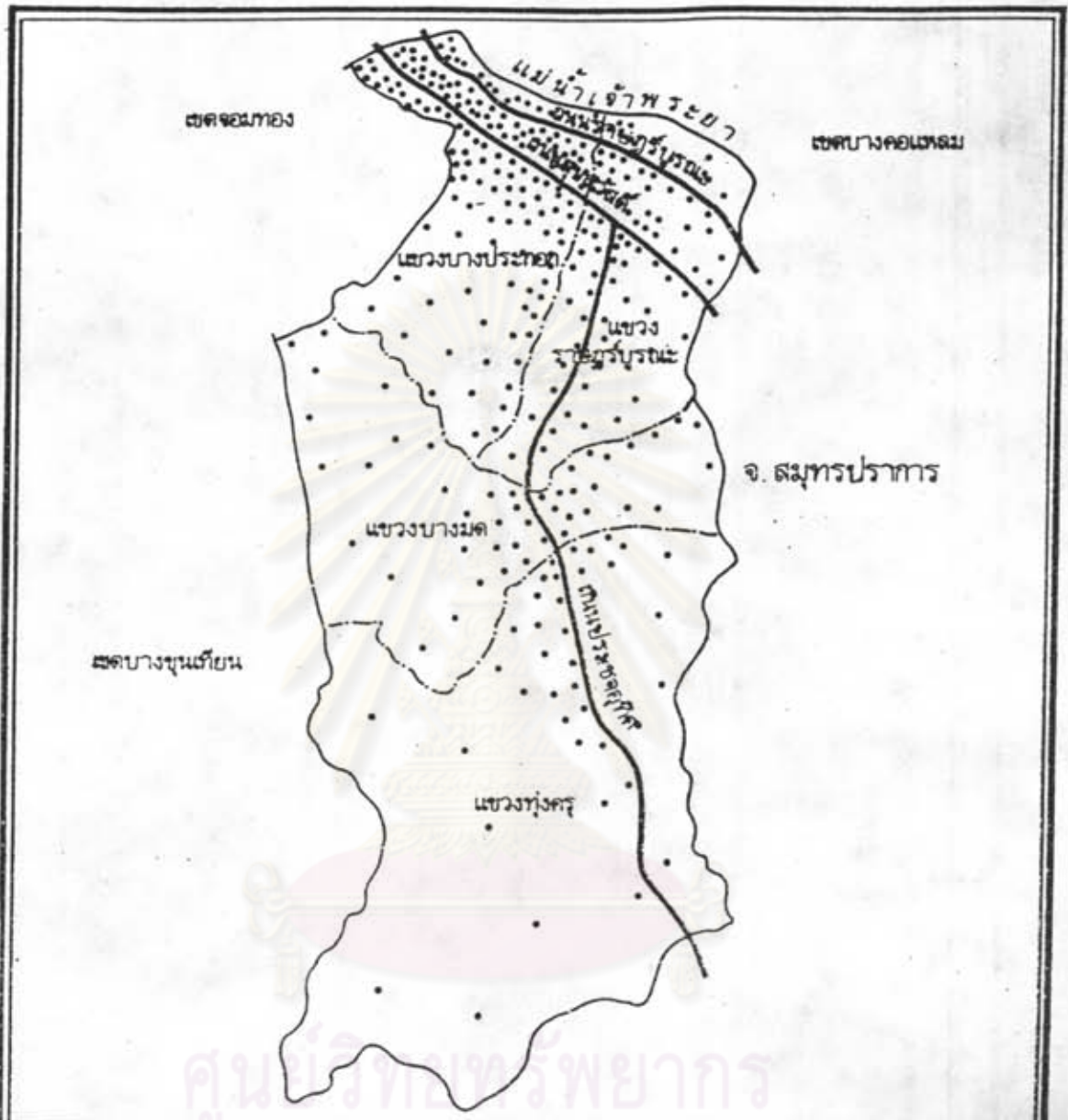
3.6.1 การเกษตรกรรม

อาชีพสำคัญของประชากรในเขตราชภูวบูรณ์ที่ทำมาแต่เดิม คือ การเพาะปลูก โดยเฉพาะการทำสวนและการทำนา ซึ่งขณะนี้ยังปรากฏว่าเป็นส่วนผลไม่ขึ้นต้นอยู่ทั่วไปและพื้นที่ทำนาก็ยังมีอยู่ในแขวงบางมดและแขวงทุ่งครุ การทำสวนส้มเขียวหวานปลูกกันมากและมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันทั่วไป ซึ่งมีชื่อเรียกว่า "ส้มบางมด" ปลูกมากในแขวงบางมด เกือบทั้งแขวงและแขวงทุ่งครุ

ทางราชการให้การสนับสนุนในด้านการจัดหาปุ๋ยราคาถูกลงมาให้จำหน่ายให้ และยังส่งนักวิชาการไปแนะนำในการแก้ไขปัญหาค่าตรึง การใช้จ่ายปราบศัตรูพืช และให้งบประมาณสำหรับทำประตูกั้นน้ำเค็ม เพื่อป้องกันไม่ให้น้ำเค็มไหลเข้าเข้ามาในสวนผลไม้ พร้อมทั้งยังเป็นศูนย์กลางให้เกษตรกรรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์ โดยจัดตั้งสถาบันเกษตรกรขึ้น ปัจจุบันมีกลุ่มเกษตรกร 2 กลุ่ม คือ

- ก. สหกรณ์การเกษตรสวนส้มบางมด
- ข. กลุ่มเกษตรกรทำสวนส้มทุ่งครุ

นอกจากนี้ยังจัดสถานที่ให้จำหน่ายส้มเขียวหวาน คือ บริเวณถนนประชาอุทิศ แขวงทุ่งครุ

เรื่อง	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการขยายตัวของอุตสาหกรรมในเขตราชบุรีบูรณะ		
สัญลักษณ์แผนที่ • = 500 คน - - - - - เส้นแบ่งแขวง ————— ถนน	4	แสดงการกระจายตัวของประชากรในเขต	
	อาจารย์ที่ปรึกษา รศ.ดร. นิตรชัย พงศ์ประยูร		
	นิสิต นางสาวจันทนา ษฐูป		
	บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		
0 5 1 2 3 กม. 1 : 80,000			
ที่มา. สถิติทะเบียน เขตราชบุรีบูรณะ			

การทำนา เป็นอาชีพดั้งเดิมของประชากรในเขตราชบุรีรุ่นแต่เนิ่นๆที่ทำนามีน้อย เพราะการทำนาไม่ค่อยได้ผล ประกอบกับการทำสวนส้มและสวนกล้วยไม้ได้ผลคุ้มค่า และในปัจจุบันการทำสวนกล้วยไม้เป็นที่นิยมอย่างแพร่หลาย เพราะสามารถนำออกจำหน่ายทั้งตลาดภายในและนอกประเทศได้เป็นเงินปีละจำนวนหลายล้านบาท

3.6.2 อุตสาหกรรม

พื้นที่เขตราชบุรีรุ่นแต่เนิ่นๆยังเป็นเรียกสวนไร่นา การคมนาคมไม่ค่อยสะดวก ราคาที่ดินถูก จึงมีนักลงทุนมาซื้อที่ดินทำเป็นโรงงานอุตสาหกรรมในบริเวณตอนบนของพื้นที่ คือ แขวงบางปะกอกและแขวงราชบุรีรุ่น ซึ่งมีพื้นที่ต่อเนื่องมาจากเขตชั้นในของกรุงเทพมหานคร และมีแนวคิดต่อไปยังอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ตามแนวถนนสุขสวัสดิ์และถนนราชบุรีรุ่น

ในปัจจุบันเขตราชบุรีรุ่นมีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรม จากการจดทะเบียนของกองควบคุมโรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม ระหว่าง พ.ศ. 2512-2530 จำนวน 1,192 โรง (ตารางที่ 3) โดยมีมากที่สุดได้ในแขวงบางปะกอกจำนวน 757 โรง รองลงมาคือ แขวงราชบุรีรุ่น จำนวน 309 โรง แขวงบางมดจำนวน 100 โรง และแขวงทุ่งครุจำนวน 26 โรง (ตารางที่ 4) โรงงานอุตสาหกรรมในเขตราชบุรีรุ่นมีตั้งแต่ขนาดเล็กจนถึงขนาดใหญ่ ส่วนมากเป็นโรงงานขนาดเล็กที่มีแรงงานไม่เกิน 10 คน ประมาณร้อยละ 60 ของจำนวนโรงงานทั้งหมดในเขต (ตารางที่ 5) ซึ่งมีโรงงานประเภทต่าง ๆ เช่น โรงงานทอผ้า โรงงานหล่อหลอมโลหะและชุบโลหะ โรงงานปั้นดิน โรงงานทอผ้าลูกไม้ โรงงานพิมพ์ผ้าดอก โรงงานทำเครื่องแก้ว โรงงานทำพื้นนอน โรงงานทำสายไฟฟ้า โรงงานทำเครื่องใช้ด้วยพลาสติก โรงงานทำรองเท้าโรงเลื่อย และโรงกลึงโลหะ (เอกสารบรรยายเขตราชบุรีรุ่น 2533: 5) และเมื่อพิจารณาจำนวนโรงงานและแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม โดยแยกตามประเภทของโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งใช้จำนวนคนงานในโรงงานเป็นตัวแบ่งขนาดของโรงงาน จะพบว่าโรงงานในเขตราชบุรีรุ่นมีขนาดแรงงาน 1-9 คน มากที่สุดถึง 646 โรง ในปี พ.ศ. 2530 และมากกว่าร้อยละ 90 ของจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมทั้งหมดมีขนาดแรงงานไม่เกิน 50 คน ดังนั้น จึงพอสรุปได้ว่าโรงงานอุตสาหกรรมในเขตราชบุรีรุ่นส่วนมากแล้วจะเป็นโรงงานขนาดเล็ก

การแบ่งประเภทโรงงานอุตสาหกรรม ผู้ศึกษาใช้แนวการแบ่งตามงานวิจัยทางผังเมือง กองผังเมือง กรุงเทพมหานคร โดยแบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 7 ประเภท เพื่อสะดวกต่อการศึกษา ดังปรากฏตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ประเภทของโรงงานอุตสาหกรรมในกรุงเทพมหานครกับเขตราษฎร์บูรณะ ปี 2530

ประเภท	กรุงเทพมหานคร		เขตราษฎร์บูรณะ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. การผลิตอาหารและเครื่องดื่ม	1,190	7.00	92	7.72
2. การผลิตสิ่งถักสิ่งทอ-เครื่องตกแต่ง	2,086	12.23	166	13.93
3. วัสดุก่อสร้าง	1,702	9.97	92	7.72
4. ผลิตภัณฑ์กระดาษ-เคมีภัณฑ์	3,633	21.30	167	14.01
5. เครื่องจักรอุปกรณ์-ผลิตภัณฑ์โลหะ	7,200	42.21	582	48.82
6. ไฟฟ้าและผลิตภัณฑ์ไฟฟ้า	595	3.48	67	5.62
7. ประเภทอื่น ๆ	650	3.81	26	2.18
รวม	17,056	100.00	1,192	100.00

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4 ประเภทโรงงานอุตสาหกรรมรายแขวงของเขตราชบุรี ๒๕๓๐

ประเภท	แขวง	บางปะกอก	ราชบุรี	บางมด	ทุ่งครุ	จำนวน	ร้อยละ
1.	การผลิตอาหารและเครื่องดื่ม	62	27	2	1	92	7.72
2.	การผลิตสิ่งถักสิ่งทอ-เครื่องตกแต่ง	126	34	6	-	166	13.93
3.	วัสดุก่อสร้าง	44	41	5	2	92	7.72
4.	ผลิตภัณฑ์กระดาษ-เคมีภัณฑ์	107	48	8	4	167	14.01
5.	เครื่องจักรอุปกรณ์-ผลิตภัณฑ์โลหะ	366	129	71	16	582	48.82
6.	ไฟฟ้าและผลิตภัณฑ์ไฟฟ้า	35	23	7	2	67	5.62
7.	ประเภทอื่น ๆ	17	7	1	1	26	2.18
	รวม	757	309	100	26	1,192	100.00
	ร้อยละ	63.51	25.92	8.39	2.18	100.00	-

ตารางที่ 5 ประเภทโรงงานอุตสาหกรรมแยกตามขนาดแรงงาน ปี พ.ศ. 2530

ประเภท	ขนาดแรงงาน(คน)				
	1-9	10-99	100-499	500 ขึ้นไป	รวม
1. การผลิตอาหารและเครื่องดื่ม	53	39	-	-	92
2. การผลิตสิ่งถักสิ่งทอ-เครื่องตกแต่ง	29	125	9	3	166
3. วัสดุก่อสร้าง	62	30	-	-	92
4. ผลิตภัณฑ์กระดาษ-เคมีภัณฑ์	87	73	6	1	167
5. เครื่องจักรอุปกรณ์-ผลิตภัณฑ์โลหะ	370	209	3	-	582
6. ไฟฟ้าและผลิตภัณฑ์ไฟฟ้า	31	33	3	-	67
7. ประเภทอื่น ๆ	14	12	-	-	26
รวม (โรง)	646	521	21	4	1,192

3.6.3 การพาณิชย์กรรม

เขตราชบุรีมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม ประชากรอาศัยอยู่อย่างเบาบาง แต่จะหนาแน่นเฉพาะตอนบนของเขตเท่านั้น ดังนั้น แหล่งการค้าและการบริการในเขตราชบุรีมีจึงมีไม่มาก คือ จะมีเฉพาะส่วนบนของเขตในบริเวณที่อยู่ติดกับเขตธนบุรี นอกจากนั้น จะเป็นตลาดหรือร้านค้าเล็ก ๆ ที่อยู่ในบริเวณชุมชนเพื่อให้บริการสินค้าอุปโภคบริโภค ตลาดที่สำคัญ คือ ตลาดราชบุรีบนในแขวงราชบุรี และศูนย์การค้าบางปะกอกในแขวงบางปะกอก และเนื่องจากเขตราชบุรีมีอยู่ไกลกับพื้นที่เขตอื่น ๆ ที่เป็นแหล่งพาณิชย์กรรม เช่น บริเวณวงเวียนใหญ่ซึ่งเป็นแหล่งการค้าขนาดใหญ่ มีห้างสรรพสินค้าหลายแห่งทำให้ประชาชนในเขตราชบุรีไปใช้บริการได้สะดวก และอีกด้านก็ติดกับอำเภอพระประแดง ซึ่งเป็นแหล่งการค้าขนาดใหญ่ของจังหวัดสมุทรปราการ สามารถเดินทางไปซื้อสินค้าและบริการได้สะดวกและรวดเร็วเช่นกัน จึงเห็นได้ว่าแหล่งการค้าขนาดใหญ่ของเขตราชบุรีมีน้อย เพราะสามารถติดต่อกับแหล่งการค้าอื่น ๆ ได้สะดวกนั่นเอง

3.7 สภาพเศรษฐกิจ

ตามที่กล่าวแล้วว่าเขตราชบุรีมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม เกษตรกรประกอบอาชีพในการทำสวนส้มเขียวหวาน เป็นส้มที่มีคุณภาพดี รสอร่อย ผลผลิตต่อไร่สูง เพราะมีลักษณะทางกายภาพที่เหมาะสม ดั่งนี้ รายได้ของเกษตรกรจึงสูง และทางตอนบนของพื้นที่ซึ่งมีการประกอบอาชีพอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมากรวมทั้งอาชีพพาณิชย์กรรมบางส่วนของพื้นที่ ซึ่งให้ผลตอบแทนต่อพื้นที่สูง จากเหตุผลที่กล่าวมาทั้งหมดทำให้สภาพเศรษฐกิจของประชากรในเขตราชบุรีอยู่ในสภาพที่ดี ระบบการเงินการธนาคารสะดวกและคล่องตัวเพราะมีธนาคารภายในเขต 8 ธนาคาร ดังนี้คือ

1. ธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ สาขาราชบุรี
2. ธนาคารกรุงเทพ สาขาราชบุรี
3. ธนาคารกรุงเทพ สาขาบางขุนเทียน (ตั้งอยู่ในท้องที่เขตราชบุรี)
4. ธนาคารกรุงเทพ สาขาราชบุรี
5. ธนาคารกสิกรไทย สาขาราชบุรี
6. ธนาคารกรุงไทย สาขาราชบุรี
7. ธนาคารออมสิน สาขาราชบุรี
8. ธนาคารกสิกรไทย สาขาสุขสวัสดิ์

3.8 การคมนาคม

แต่เดิมการคมนาคมในเขตราชบุรีใช้ทางน้ำเป็นส่วนใหญ่คือ ใช้เรือพาย เรือแจว และเรือยนต์ ติดต่อกันตามลำคลองต่าง ๆ ซึ่งมีประมาณ 64 คลอง การนำผลผลิตทางการเกษตรที่อาศัยทางเรือนำออกไปขายแถวปากคลองตลาดหรือถนนตก ต่อมากรมทางหลวงได้ดำเนินการก่อสร้างถนนสุขสวัสดิ์ตัดจากเขตธนบุรี ตั้งแต่บริเวณเชิงสะพานดาวคนองไปจนถึงป้อมพระจุลจอมเกล้าในเขตจังหวัดสมุทรปราการ และทางเขตราชบุรีได้ดำเนินการตัดถนนเพิ่มขึ้นอีกสายหนึ่ง เลียบริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาผ่านหน้าท่าว่าการเขตราชบุรีเรียกว่า ถนนราชบุรี และต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2509 ได้ดำเนินการตัดถนนอีกสายหนึ่งเพิ่มคือ ถนนประชาอุทิศ ลงมาทางตอนใต้ของพื้นที่ผ่านเข้าไปในแขวงบางมดและแขวงทุ่งครุ ซึ่งแต่เดิมทั้งสองแขวงนี้ต้องใช้การคมนาคมทางเท้าหรือทางเรือเพื่อมาติดต่อราชการยังที่ว่าการเขตหรือมายังถนนสุขสวัสดิ์และถนนราชบุรี เพื่อเดินทางต่อเข้าไปยังเขตชั้นในของกรุงเทพมหานคร

ปัจจุบันถนนและซอยในเขตราชบุรี มีความกว้างของผิวจราจรตั้งแต่ 4-26 เมตร และมีความยาวตั้งแต่ 150 เมตร ถึง 7.6 กิโลเมตร ถนนส่วนใหญ่เป็นแอสฟัลท์ นอกจากนี้ก็เป็นคอนกรีต ค.ส.ล. หินคลุกและลูกรัง การมีถนนหนทางเพิ่มมากขึ้นทำให้การเดินทางของประชากรในเขตราชบุรีมีความสะดวกมากขึ้น ถนนที่สำคัญและจำนวนซอยต่าง ๆ มีดังนี้

1. ถนนสุขสวัสดิ์	มีขอยสาธารณะ 24 ขอย	ขอยเอกชน 27 ขอย
2. ถนนราษฎร์บูรณะ	มีขอยสาธารณะ 7 ขอย	ขอยเอกชน 4 ขอย
3. ถนนประชาอุทิศ	มีขอยสาธารณะ 36 ขอย	ขอยเอกชน 26 ขอย
4. ถนนราษฎร์พัฒนา	ไม่มีขอยสาธารณะ	ขอยเอกชน 5 ขอย

คลองที่สำคัญ ๆ ในเขตรราษฎร์บูรณะ มี 4 คลอง คือ

1. คลองแจรงร้อน
2. คลองราษฎร์บูรณะ
3. คลองบางปะกอก
4. คลองบางปะแก้ว

ส่วนคลองย่อยต่าง ๆ มี 64 คลอง เชื่อมโยงกับคลองใหญ่ทั้ง 4 คลอง ติดต่อกันได้โดยสะดวก (แผนที่ 5)

3.9 การสาธารณสุข

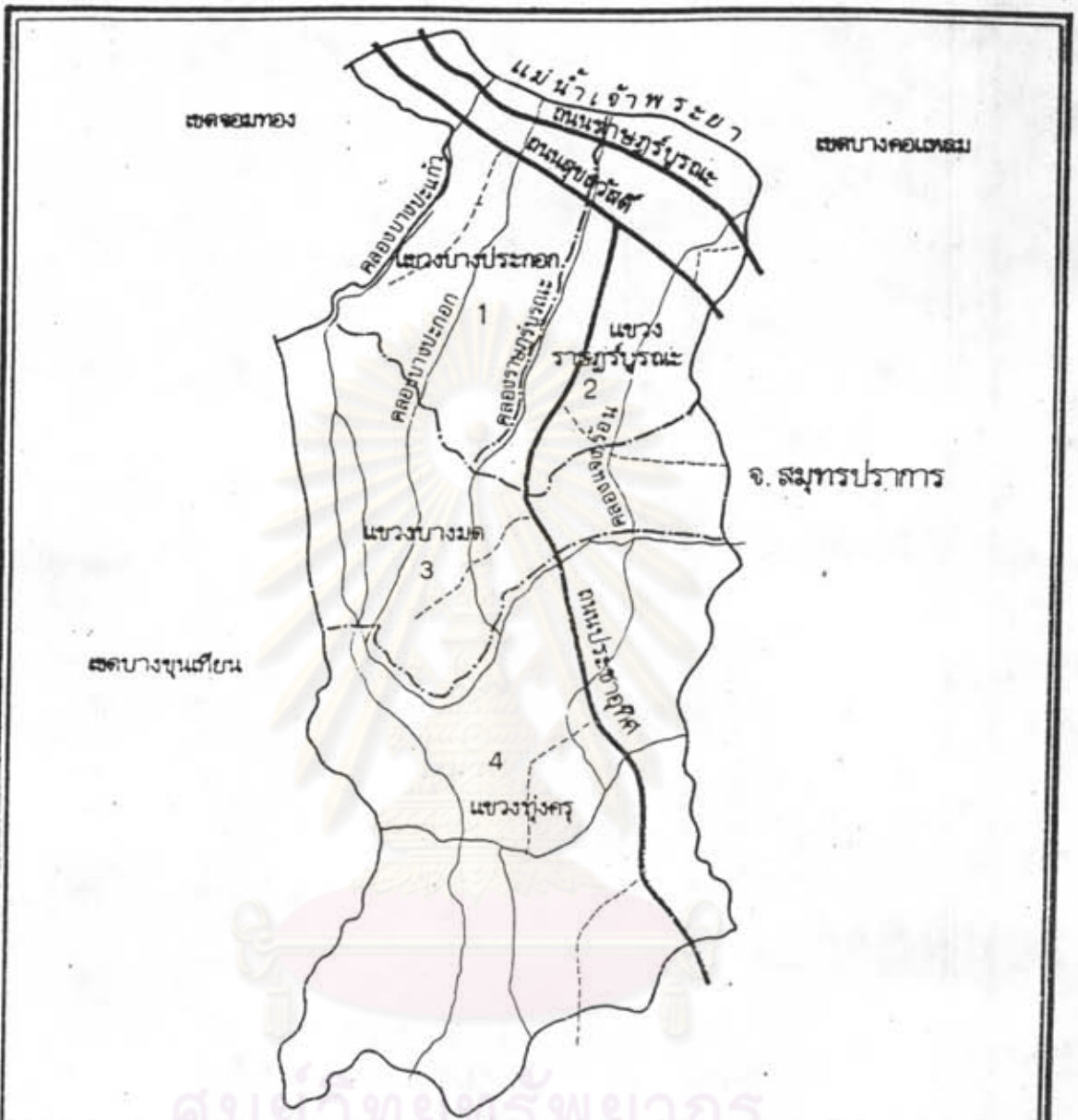
เขตรราษฎร์บูรณะมีศูนย์บริการสาธารณสุขจำนวน 3 แห่ง และสถานอนามัยชั้น 2 จำนวน 6 แห่ง ได้แก่

1. ศูนย์บริการสาธารณสุข 39
2. ศูนย์บริการสาธารณสุข 54
3. ศูนย์บริการสาธารณสุข 58 (ทักษิณเยี่ยม)
4. สถานอนามัยแขวงราษฎร์บูรณะ 1 แห่ง
5. สถานอนามัยแขวงบางปะกอก 2 แห่ง
6. สถานอนามัยแขวงทุ่งครุ 2 แห่ง
7. สถานอนามัยแขวงบางมด 1 แห่ง

3.10 การสาธารณสุขโรคและสาธารณูปการ

เขตรราษฎร์บูรณะ มีบริการด้านสาธารณสุขโรคและสาธารณูปการต่าง ๆ ดังนี้

3.10.1 ไฟฟ้า ท้องที่เขตรราษฎร์บูรณะมีไฟฟ้าใช้เกือบทุกพื้นที่ ยกเว้นบริเวณบางส่วนของแขวงบางมดและแขวงทุ่งครุที่เป็นสวนลี้ก แต่โดยส่วนใหญ่แล้วไฟฟ้ามิใช่เกือบทุกบ้านเพราะมีที่ทำการเขตไฟฟ้าอยู่ภายในเขต จึงเชื่อว่าในระยะเวลายันใกล้คงจะมีไฟฟ้าใช้กันทุกหลังคา

เรื่อง	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการขยายตัวของอุตสาหกรรมในเขตราชบุรีบูรณะ		
<p>สัญลักษณ์แผนที่</p> <p>————— ถนนสายหลัก</p> <p>----- ถนนสายรอง</p> <p>~~~~~ คลอง</p>	5	แสดงระบบเส้นทางคมนาคมในเขต	
		อาจารย์ที่ปรึกษา รศ.ดร. นิตรชัย พงศ์ประจวบ	
		นิเทศ นางสาวจันทนา ตรีอุป	
		บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	
ที่มา. เขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพฯ ฯ		<p>มาตราส่วน</p> <p>0 5 1 2 3 กม.</p> <p>1 : 80,000</p>	<p>๒</p>

3.10.2 การประปา การประปาในเขตราชบุรีเป็นของการประปานครหลวงทั้งหมด และในขณะนั้นการประปานครหลวงวางโครงการขยายกิจการประปาเข้าไปในทุกแขวงของเขตราชบุรี ทำให้ปัญหาการขาดแคลนน้ำในเขตราชบุรีไม่ค่อยจะเกิดขึ้น เพราะพื้นที่เขตราชบุรีมีโครงข่ายของระบบคลองมากและส่วนมากก็มีน้ำใช้ตลอดปีด้วย สำหรับการใช้น้ำจากบ่อบาดาลในเขตราชบุรีมีน้อยมาก เนื่องจากน้ำไม่สะอาดเพียงพอใช้รับประทานไม่ได้ น้ำที่สูบได้จะมีรสกร่อยทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าพื้นที่เขตราชบุรีเดิมคงจะเป็นชายทะเล

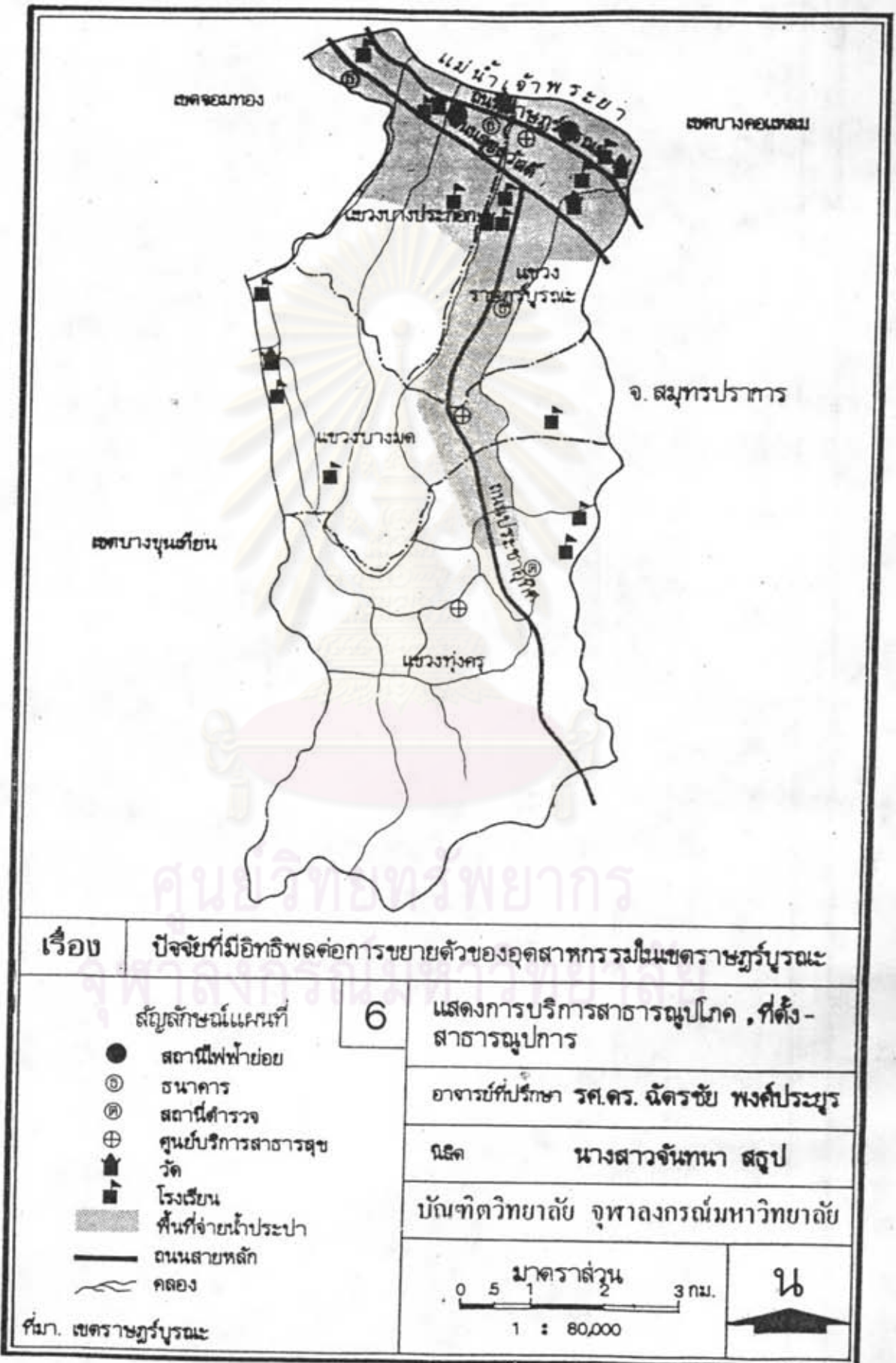
3.10.3 โทรศัพท์ มีบริการเฉพาะบริเวณชุมชนหนาแน่นทางด้านบนของเขต คือ ในพื้นที่แขวงบางปะกอกและแขวงราชบุรีที่มีการเข้าถึงสะดวก แต่ในขณะนั้นกำลังมีการขยายงานบริการทางด้านโทรศัพท์เข้าไปในพื้นที่แขวงบางมดและแขวงทุ่งครุเพิ่มขึ้นโดยชุมสายโทรศัพท์ราชบุรี (แผนที่ 6)

3.10.4 ขยะมูลฝอย การจัดเก็บขยะในเขตราชบุรีจะมีในบริเวณที่มีการเข้าถึงสะดวก และสำหรับพื้นที่บางส่วนของแขวงบางปะกอก แขวงบางมด และรวมถึงบริเวณต่าง ๆ ในแขวงทุ่งครุ ยังไม่มีบริการเก็บขยะมูลฝอย ขณะนี้ทางเขตกำลังมีโครงการขยายบริการการจัดเก็บขยะมูลฝอยออกไปให้ทั่วถึงหมดทั้งพื้นที่

3.10.5 การระบายน้ำ จะมีท่อระบายน้ำเฉพาะในบริเวณชุมชนหนาแน่นเท่านั้น คือ แขวงบางปะกอกและแขวงราชบุรี บริเวณอื่น ๆ ที่ประชากรเบาบางการระบายน้ำจะระบายลงสู่คลองต่าง ๆ

3.10.6 การศึกษา เขตราชบุรีมีโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 13 โรงเรียน จะกระจายอยู่ตามบริเวณชุมชนหนาแน่น ซึ่งโดยทั่วไปแล้วจะอยู่ในบริเวณวัดหรือติดกับวัด โรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการจำนวน 4 โรงเรียน วิทยาลัยในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการจำนวน 1 วิทยาลัย คือ วิทยาลัยพาณิชยการเซตพน และมหาวิทยาลัยในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยจำนวน 1 วิทยาเขต คือ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตธนบุรีและโรงเรียนเอกชนจำนวน 10 โรงเรียน

3.10.7 ศาสนา ประชาชนส่วนใหญ่ในท้องที่เขตราชบุรีนับถือศาสนาพุทธและอิสลาม โดยมีวัดในพุทธศาสนา 9 วัด โดยตั้งอยู่ในแขวงบางปะกอก 4 วัด แขวงราชบุรี 3 วัด แขวงบางมด 1 วัด และแขวงทุ่งครุ 1 วัด นอกจากวัดในพุทธศาสนาแล้วยังมีมัสยิดของศาสนาอิสลามอยู่ในแขวงบางมดและแขวงทุ่งครุรวม 7 มัสยิด ซึ่งได้ดำเนินการสอนศาสนาและประกอบศาสนากิจอิสลามอยู่เป็นประจำ

3.10.8 การรักษาความสงบและความปลอดภัย ในการรักษาความสงบและความปลอดภัย ซึ่งอยู่ในอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจชั้น หน่วยงานรับผิดชอบ 4 แห่งคือ

- ก. กองกำกับการตำรวจนครบาลที่ 15
- ข. สถานีตำรวจนครบาลราษฎร์บูรณะ
- ค. สถานีตำรวจนครบาลทุ่งครุ
- ง. สถานีตำรวจนครบาลบึงกุ่ม

หน่วยราชการและรัฐวิสาหกิจ ที่ให้บริการด้านต่าง ๆ กับประชากรในเขตรัฐบาลบูรณะ ประกอบด้วย

1. ส่วนธนบุรีรมย์ สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร
2. ศูนย์เยาวชนเฉลิมพระเกียรติ สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร
3. ค่ายลูกเสือกรุงธน สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร
4. ศูนย์สาธารณสุขที่ 39, ศูนย์สาธารณสุขที่ 54, และศูนย์สาธารณสุขที่ 58 ทัศนไอบม
5. ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข เขตรัฐบาลบูรณะ
6. ที่ทำการเขตการไฟฟ้าราษฎร์บูรณะ
7. ชุมสายโทรศัพท์ราษฎร์บูรณะ

3.11 สรุป

จากการศึกษาสภาพภูมิศาสตร์โดยทั่วไปของเขตรัฐบาลบูรณะ จะเห็นได้ว่าเขตรัฐบาลบูรณะ ซึ่งจัดเป็นเขตชั้นกลางของกรุงเทพมหานคร มีการใช้ที่ดินด้านเกษตรกรรมเป็นจำนวนมากและลักษณะประชากรเมื่อเปรียบเทียบกับเขตอื่น ๆ ของกรุงเทพมหานครแล้วจัดเป็นพื้นที่ที่มีประชากรเบาบาง โดยเฉพาะบริเวณตอนกลางและตอนใต้ของพื้นที่ภายในเขต นอกจากอาชีพเกษตรกรรมแล้ว ทางด้านตอนบนของพื้นที่จะมีโรงงานอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะในแขวงบางปะกอกและแขวงราษฎร์บูรณะ อุตสาหกรรมที่สำคัญในเขตนี้ได้แก่ เครื่องจักร อุปกรณ์ ผลิตภัณฑ์โลหะ ผลิตภัณฑ์กระดาษและเคมีภัณฑ์ และวัสดุก่อสร้าง ทำให้ประชากรในเขตรัฐบาลบูรณะมีรายได้สูงจากการประกอบอาชีพ ดังนี้ สภาพทางเศรษฐกิจของประชากรจึงอยู่ในขั้นดีเพราะรายได้ส่วนใหญ่มาจากการทำเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม สำหรับในด้านการคมนาคม เขตรัฐบาลบูรณะ มีถนนสายสำคัญ 3 สาย คือ ถนนสุขสวัสดิ์ ถนนราษฎร์บูรณะ และถนนประชาอุทิศ นอกจากนี้ยังมีคลองอีกหลายสาย ซึ่งใช้เป็นเส้นทางขนส่งผลผลิตทางการเกษตร การคมนาคมทางถนนจะสะดวกสบายเฉพาะบริเวณตอนบนของพื้นที่ ส่วนบริเวณตอนกลางและตอนใต้ของพื้นที่ การเข้าถึงทางถนนยังมีน้อย การสาธารณสุขมีการบริการทั่วถึงพอสมควร เพราะมีศูนย์บริการสาธารณสุข 3 แห่ง และสถานอนามัยชั้น 2 อีกจำนวน 6 แห่ง การ

สาธารณูปโภคและสาธารณูปการต่าง ๆ ก็มีบริการมากพอสมควรแต่ไม่ทั่วถึงทุกพื้นที่ เช่นเดียวกับเขตชานเมืองอื่น ๆ ของกรุงเทพมหานคร

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย